

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Med sällsynt känsla för elvaåringars mörker

Österlund, Mia

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 29/09/2022

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Österlund, M. (2022). Med sällsynt känsla för elvaåringars mörker: [Recension av Matilda Gyllenberg & Maria Sann *Hundra dagar hemma*]. *Hufvudstadsbladet*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022122072724>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Gyllenberg, Mathilda & Sann, Maria, *Hundra dagar hemma*, Förlaget, 2022, s. 179.

Med känsla för hemmasittarens vanda

Hos Nike Sylvia Irene Lund väller det mörkaste mörka fram, som en bläckfisk färgar det allt svart. Det händer närsomhelst. Av för många människor för nära, för höga ljud, för jobbiga lukter. Utan förvarning kommer det mörka över henne och hon rusar hem från skolan, hem till tryggheten i sitt rum med fördragna gardiner. Mest är hon, som titeln *Hundra dagar hemma* antyder, hemmasittare: "En fredag förra året sa jag till mamma att jag inte kunde gå till skolan för att jag skolstrejkar för klimatet, som Greta Thunberg. – I så fall får du lov att ta dig till Riksdagshuset, och sätta dig där och strejka med en skylt, sa mamma. Så länge du kurar här hemma räknas det inte." Nike vill inte ens längre heta Nike. Helst vill hon heta Sylvia som hos Topelius, men Irene kan gå an.

En gegga av allt som skaver

Hur avläser omvärlden en elvaårings mörker? Finns beredskapen att förstå vad som får en högpresterande Nike, som med flit skriver in några fel i engelskaprovet för att slippa vara toppelev, att vägra skola. Förståelse kan vara att bli bekräftad av skolans nitiska vaktmästare, eller av pojken som inte heller har det bra. Det svåra för Nike är inte orsakat av andra. Tvärtom sitter en inre svärta i henne. Den väller fram och gör de vuxna handfallna. Och den är omöjlig att sätta ord på för en elvaåring. Men känns i varje cell: "Inte konstigt att mamma har svårt att förstå. Jag förstår ju knappt själv. Det är inte ett enda problem, utan en stor gegga av olika saker."

I sin fina barnboksdebut lyser Matilda Gyllenberg. Hon sätter tonfallet i sin jagberättelse om sjätteklassisten, hemmasittaren Nike. Trots mörkret finns ljusa stunder, då väller det varmgula fram. Som när Nike är med bästisen Mia som aldrig ger upp henne, eller med mormor som delar fågelintresset. Mamma är ett under av tålmod och förståelse. Hennes kille Ville är älskansvärd frilansjournalist som lyssnar till bröderna Kuusisto och är allmänt schysst och härlig. Läsaren förstår att allt är rätt bra. Utom i Nike.

Spänningstvånget

För att få fart på intrigen introducerar Gyllenberg en deckargåta. Det är förstås en förklenande syn på mellanåldersboken att ett mysterium måste till för att skapa spänning.

Gyllenberg lyckas trots allt hantera spänningsintrigen, det blir underhållande när spioneriet skämmigt nog misslyckas. I Nikes fall handlar det om självförglömmande, om att för en stund ryckas ur det mörka och finnas i gemenskapen. Elvaårsperspektivet sitter som en smäck då svärtan motas av gula glädjestunder: "När vi kom fram till maskeradaffären flög alla sorger ut genom fönstret på glada fågelvingar, för det är världens bästa butik. Där kan man köpa lösrumpor att ha utanpå byxorna, peruker i alla regnbågens färger, fejkblod för vampyrer och massor av spiongrejer."

Suverän svärta i bildberättandet

En stor del i berättandet har Maria Sann. Hon är helt rätt illustratör att bära upp svärtan och smärtan. I en författarpresentation berättar hon om sin uppväxt i Sovjet där hon för det mesta satt på en fönsterbräda och klippte sina egna leksaker av papper samt målade muraler på tamburväggen i svart bläck med en rakborste. Hon porträtterar med snits, miljöerna är hänförande. Nike, finlandssvensks barnboks första hemmasittare, syns knappt i bild i början av boken. Bara enstaka kroppsdel sticker ut under täcket. Hon har två plagg hon tolererar, med huva att skärma av världen. Trovärdigheten i detaljerna är påtaglig. Genom bilderna är det lätt att känna med mamman. Vad ska hon ta sig till, hur ska hon räcka till? Hon behåller stoiskt lugnet, bara ibland rämnar hon av oro: "Kinderna var svullna, håret, tovtigt, ögonen skrek."

Samspelet mellan Gyllenbergs levande, nyansrika text och Sanns sinnliga bilder imponerar. Mina tankar går till en annan svärtad favorit **Kristina Sigunsdotter** och **Ester Erikssons** *Humlan Hanssons hemligheter* (2020) som knep Augustpriset. Bägge böcker väjer inte för psykisk ohälsa, hos bägge är barbiedockslekarna är ruffa – hos Nike bildar de anarkopunkband. Flickskildringarna är fina, och står i opposition mot tidigare styrkeparadigm. Framberättandet av mellanålderns sociala arenor är nyanserad, tänkvärd och berörande. *Hundra dagar hemma* är en älskansvärd och drabbande bok.

